

Dr Bogdan Mucha

Zmiany w polskim prawie spadkowym (1)

Na początku lutego br. polski Sejm przyjął ustawę wprowadzającą istotne zmiany w kodeksie cywilny i pokrewnych ustawach, które zaczną obowiązywać po upływie sześciu miesięcy. Zasadniczym przedmiotem tej nowelizacji jest dostosowanie przepisów prawa spadkowego do wymagań współczesnego obrotu prawnego. Prowadzona od lat przebudowa systemu prawa cywilnego nie obejmowała jak dotąd zagadnień dotyczących spadków oraz zasad i porządku dziedziczenia.

Dotychczasowy stan prawny odbiegał od społecznych oczekiwań w szczególności w kwestii dysponowania majątkiem na wypadek śmierci. W poprzednim ustroju społeczno-gospodarczym, gdy większość ludzi utrzymywała się z pracy najemnej, w dużej mierze ich majątek ograniczał się do przedmiotów codziennego użytku. Dlatego było dla nich rzeczą obojętną istnienie ograniczeń dotyczących czynności rozporządzających na wypadek śmierci, w tym dwóch zasadniczych postanowień prawa spadkowego, że rozporządzić można tylko przez testament oraz że każda umowa o spadek po osobie żyjącej jest nieważna. Co oznaczało, iż do przejęcia spadku nie mogło dojść w drodze innej czynności, jak tylko przez testament. Z kolei sprzeczna z prawem pozostawałaby każda umowa zawarta przez spadkodawcę z jednym lub kilkoma spadkobiercami, w której określono by porządek dziedziczenia i sposób przejęcia określonych składników majątkowych. Nawet sporządzenie testamentu nie mogło przesądzić tego, aby wskazana w nim osoba nabyła po śmierci spadkodawcy konkretny przedmiot majątkowy, czy też aby doszło do zgodnego z wolą testatora podziału majątku pomiędzy kilku spadkobierców. Musieli oni przeprowadzić najpierw postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, a następnie dokonać działu spadku i określić, któremu z nich przypadną na własność poszczególne przedmioty wchodzące w skład masy spadkowej. W razie sporu, nawet przy sporządzonym testamencie, postępowania mogły praktycznie toczyć latami i często prowadziło do utraty wartości składników spadku. Racjonalnie myślący spadkodawcy często starali się temu zapobiec dokonując zapisów testamentowych konkretnego składnika majątkowego np. domu czy mieszkania. Ale taki zapis wywływał jedynie skutki obligacyjne czyli osoba, na rzecz której dokonano takiego zapisu stawała się wierzycielem spadku. Nie następowało zatem automatyczne przejście własności tej rzeczy z chwilą zgonu spadkodawcy na rzecz zapisobiercy. Stało to w sprzeczności z zasadą swobody dysponowania własnym majątkiem przez spadkodawcę, który na mocy przysługującego mu prawa własności powinien skutecznie i zgodnie z własnym przekonaniem zadysponować poszczególnymi składnikami majątkowymi.

Zmiany ustrojowe oraz szybki rozwój gospodarczy spowodowały wzrost zamożności społeczeństwa polskiego. Stąd koniecznością stało się w tych warunkach dokonanie zmian chroniących interesy majątkowe, w tym przede wszystkim prawa jednostki do swobodnego dysponowania własnym majątkiem, co jest podstawowym atrybutem prawa własności podlegającego szczególnej ochronie prawnej. Polski ustawodawca stanął na stanowisku, iż każdy, kto dysponuje pewnym majątkiem powinien mieć możliwość decydowania o jego losach zarówno za życia, jak i na wypadek śmierci. I to nie tylko przez testament, ale także w drodze tzw. zapisu windykacyjnego, który różni się tym od zapisu zwykłego wywołującego wspomniane wcześniej wyłącznie skutki obligacyjne, że przenosi automatycznie z chwilą śmierci spadkodawcy na zapisobiercę oznaczony przedmiot. Szczegółowe rozwiązania dotyczące zapisu windykacyjnego omówię w opracowaniu w następnym miesiącu (trzeci weekend).

Bogdan Mucha, doktor nauk prawnych jest autorem, współautorem książek i wielu publikacji naukowych oraz publicystycznych. Ostatnio ukazała się nakładem Wydawnictwa A. Marszałek książka nt. Finansowania kampanii wyborczych w USA. Dzięki współpracy z polskimi kancelariami prawniczymi, bez konieczności wyjazdu do Polski, pomoże w sprawach z zakresu prawa polskiego (**rozwoły, legalizacje** rozwodów amerykańskich, **podziały majątku, sprawy alimentacyjne, spadkowe, obrotu nieruchomościami, sprawy mieszkaniowe, profesjonalne pełnomocnictwa z apostille** do kupna, sprzedaży, darowizn). Po umówienie dzwonić pod nr tel. **773/481-0588**, adres kancelarii: **5736 W. Belmont, Chicago, Il 60634**. Sponsorem artykułów jest biuro **ALTA TRAVEL AGENCY**, które poleca tanie bilety do Polski, Europy oraz po USA, pakiety wakacyjne na Florydę, Karaiby, Hawaje, Tahiti, do Meksyku. Najświeższe informacje na stronie www.altatravel.com lub pod nr tel. **773/481-0585**.